

Saksframlegg

Saksbehandler: Jørgen Joramo

Saknr.	Utvalg	Møtedato
	Komité for klima og miljø	
	Viltnemnda	
	Komité for kultur og nærmiljø	
	Kommunestyret	

R elingen kommunes høringsuttalelse til nedlegging av dammer i tilknytning til Åmotdammen og Ramstadsjøen

Rådmannen tilrår komité for klima og miljø å legge saken fram for kommunestyret med følgende forslag til vedtak:

R elingen kommune sender høringsuttalelse til Norges Vassdrags- og energidirektorat jf. punkt 1 – 25 under 5.5.

Vedlegg

- 1 Vedlegg søknad fra NRV AS - kart Ramstadsjøen
- 2 Vedlegg søknad fra NRV AS - kart  motdammen
- 3 Eksempler på oppjustert vurdering av konsekvens
- 4 Innspill fra landbruksontoret til kommunenes h ringsssvar om nedleggelse av dammer

Saksutredning

1. Sammendrag

Norges Vassdrags- og energidirektorat (NVE) har mottatt søknader fra Nedre Romerike Vannverk AS (NRV) om å legge ned 20 dammer på Romerike. For R elingen gjelder dette dammene Åmotdammen og Ramstadsjøen. Dette dokumentet er R elingen kommunes svar på NRV's søknader om konsesjon til nedleggelse av de aktuelle dammene. Innholdet i søknadene er presentert i sakens innhold, mens rådmannens vurdering tar for seg kommunens innspill til høringsdokumentene. Høringsinnspillene under punkt 5 er basert på kommunens overordna hensyn, og er samlet i 25 punkter.

2. Bakgrunn for at saken fremmes

NVE har mottatt søknader fra Nedre Romerike Vannverk AS (NRV) om tillatelse til å legge ned 20 dammer på Romerike i Akershus. Dammene var tidligere en del av reservevannforsyningen til Nedre Romerike Vannverk AS (NRV). NRV overdro alle dammer som inngikk i produksjonen til Nedre Romerike Vannverk IKS pr 1. januar 2008. Dammene er i dag dermed overflødige som drikkevanns- og reservevannkilde og berører til sammen 12 vann/tjern. Søknadene vil bli behandlet samtidig.

For R elings del gjelder dette damanleggene ved Ramstadsjøen og  motdammen. Disse søknadene ligger nå ute til høring med høringsfrist 03.04.2018, og denne saken gjelder R elingen kommunes høringsuttalelse til NRV AS sine søknader om nedleggelse av damanleggene ved Åmotdammen og Ramstadsjøen. I tråd med K-sak 54/17 fra 14.06.2017 vil det komme en egen sak om overtakelse av damanleggene n r svar på

konsesjonssakene foreligger fra NVE.

Søknadene finnes i sin helhet på www.nve.no/konsesjonssaker/

3. Tidligere behandling og vedtak

I K-sak 54/17 14.06.2017 ble det vedtatt at NRVs eierkommuner skal overta eierskap til og ansvar for damanlegg som i dag er eid av NRV AS. For Rælingen gjelder dette Åmotdammen og Ramstadsjøen. Demninger som rives, dvs. ikke rehabiliteres, overtas ikke av kommunen.

Kostnader i forbindelse med tilbakeføringen / overtakelsen av damanleggene dekkes slik:

- a) Selskapet (NRV AS) dekker kostnader tilsvarende det som er billigst av avvikling / rivning eller rehabilitering av dammene.
- b) Dersom NVE ikke tillater dammen revet, dekker selskapet kostnadene til nødvendig rehabilitering. Kommunen har ansvar for framtidige drifts- og vedlikeholds kostnader etter at dammen er rehabilitert.
- c) Hvis dammen tillates revet, men kommunen ønsker dammen rehabilitert, er det kommunens ansvar å dekke kostnader utover det selskapet dekker. Kommunen har også da ansvar for framtidige drifts- og vedlikeholdskostnader etter at dammen er rehabilitert.
- d) Hvis dammen tillates revet og kommunen ønsker dammen revet, men det blir klart at det er billigere å rehabilitere enn å rive, dekker selskapet likevel kostnader til rivning.
- e) Kommunale kostnader til disse dammene forutsettes dekket av andre midler i kommunen enn midler som er forutsatt brukt til vannformål.

For å avklare om NVE vil tillate rivning, ble det vedtatt at selskapet så snart som mulig skulle søke NVE om konsesjon for rivning av alle dammer.

Så snart det er avklart hvilke dammer som tillates / ikke tillates revet, skal selskapet orientere kommunene om dette, og rådmannen skal utarbeide en sak til kommunestyret som grunnlag for beslutning om hvilke dammer kommunen vil ha rehabilitert. De anleggstiltakene og økonomiske tiltakene som er nødvendige i forbindelse med tilbakeføringen av damanleggene gjennomføres etter vedtatt plan.

I tillegg la kommunestyret til et vedtakspunkt som lyder som følger:

Rælingen kommune vil ikke rive damanleggene ved Ramstadsjøen og Åmotdammen, men ta vare på disse som viktige friluftsområder som brukes mye av befolkningen.

Normal saksbehandlingstid for en konsesjonssak er ca. ett år, og det vil i etterkant av svar fra NVE bli en egen sak til kommunestyret om overtagelse av dammene.

3.1 Forhold til relevante styringsdokumenter

Kommunedelplan for idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv 2017 – 2028 ble vedtatt av kommunestyret 14.06.2017. Kommunedelplanen er delt i fire temaområder, der friluftsliv er en av disse. Hovedmålsettingen for friluftsliv er at kommunens innbyggere skal ha god tilgang til både Østmarka og Øyeren. Delmålsetningene for friluftsliv er

- Tilgjengeligheten til Østmarka og Øyeren bedres gjennom god adkomst, sammenhengende turveier og utfartsparkeringer
- Rekreasjonsområder blir utviklet og hverdagslandskapet tilrettelegges for fysisk aktivitet
- Øke tilgangen av fisk egnet for sportsfiske
- Adgang til fiske for alle

4. Sakens innhold

Under dette punktet følger tekst hentet fra NRVs søknader om konsesjon.

Søknaden om konsesjon for nedlegging av dammene i forbindelse med Ramstadsjøen
Fra konsesjonssøknadene fremgår det at Ramstadsjøen har et overflateareal på 0,37 km² og demmes opp av tre dammer. NRV AS har søkt om tillatelse til å legge ned to av dammene. I følge søknaden vil dette medføre at vannstanden senkes med 2 m og at overflatearealet reduseres til 0,2 km². Det fremgår at det skal deponeres ca. 160 m³ rivningsmasser fra dammene på stedet. Det er vei til hoveddammen, men denne må oppgraderes. Til dam 2 må det etableres midlertidig anleggsvei, det fremgår derimot ikke hvor omfattende dette tiltaket blir.

En videreføring av eierskapet til Ramstadsjøen hoveddam og Ramstadsjøen sperredam medfører kostnader til årlig tilsyn og vedlikehold. Det er beregnet en årlig kostnad på 140 000 NOK for å føre tilsyn med dammene. Beregnet kostnad for nødvendig vedlikehold av hoveddammen og de to sperredammene beløper seg til hhv. 4,7 og 1,5 MNOK. Kostnad for nedleggelse av alle dammer er beregnet til totalt 2,9 MNOK

Det søkes om nedlegging av Ramstadsjøen hoveddam (klasse 3) og Ramstadsjøen sperredam (klasse 1) i Rælingen kommune. En mindre andre sperredam i klasse 0 foreslås bli liggende.

Før arbeidene starter skal det tas boreprøver som blir sendt til analyse. Hvis ikke betongen inneholder forurensede masser fremgår, det av søknaden at massene kan det deponeres på stedet. Magasin vannstanden senkes med heverter før rivningen. Betong pigges vekk. Dette kan gjøres med liten gravemaskin med pigghammer. Tiltaket inkluderer også rivning av ventilkammeret ved sperredammen. Betong og naturstein som er brukt i dammene bør kunne gjenbrukes i arronderingen. Det går god skogsbilvei frem til hoveddammen. Sperredammen ligger veiløst. Det er ca. 100-150 m til nærmeste skogsvei, i kupert terreng. Det bør derfor beregnes helikoptertransport av utstyr, alternativt kan anleggsvei etableres fra ventilkammer til dammen.

Ramstadsjøen ligger i dag på kote 268. Sammenlignet med dagens situasjon viser kartet fra 1909 at ved fjerning av dammene vil det mest sannsynlig fortsatt være igjen en innsjø med et mindre overflateareal.

Landskap og brukerinteresser/friluftsliv berøres mest av tiltakene. Nedtappingen vil etterlate et

midlertidig sår i landskapet som reduserer området opplevelsesverdi. Mht.

samfunnsmessige virkninger anses fjerning av risikoen knyttet til dammen og dambrudd som *positiv*. Samlet sett vurderes fjerning av dammene i Ramstadsjøen av NRV AS å ha *liten negativ* konsekvens.

De avbøtende tiltakene som er skissert er

- Det kan vurderes å gjensette en fraksjon av dammen som kulturminne i området. Fraksjonen må ikke utgjøre noen risiko for forbi passerende. Som en forbedringsmulighet kan det vurderes å sette opp historisk plakat med bilder fra området og f.eks en hvilebenk i tilknytning til minnet. Drift og vedlikehold forutsettes utført av andre.
- Holde stinett åpent i anleggsperioden. Legge om stien der det er nødvendig. Sikre anleggsområdet og advare/sikre mot ferdsel i tørrlagte innsjøbunnmasser, som man kan sette seg fast i.

Søknaden om konsesjon for nedlegging av dammene i forbindelse med Åmotdammen

Det fremgår i søknadene at Åmotdammen ligger i Østmarka i Rælingen og Lørenskog kommune, rett sør for Blystadlia. Vannet har et overflateareal på 0,17 km² og demmes opp av tre dammer. NRV har søkt om tillatelse til å legge ned alle tre dammene, som vil føre til en vannstandsending på 6 m og at overflatearealet reduseres til 0,05 km². Det skal deponeres ca. 1500 m³ rivningsmasser i forbindelse med nedtappingen. Det går vei frem til hoveddammen, og vei til de to andre dammene vil legges i nedtappet magasin.

En videreføring av eierskapet til dammen medfører kostnader til årlig tilsyn og vedlikehold.

Det er beregnet en årlig kostnad på 105 000 NOK for å føre tilsyn med dammene. Beregnet kostnad for nødvendig vedlikehold av hoveddammen og de to sperredammene beløper seg til hhv. 10, 6,7 og 0,2 MNOK. Kostnad for nedleggelse av alle dammer er beregnet til totalt 5,7 MNOK.

Det søkes om nedlegging av dammene Åmotdammen hoveddam (Rælingen kommune), Åmotdammen sperredam vest og Åmotdammen sperredam sør-vest i magasinet Åmotdammen (begge Lørenskog kommune).

Det må forutsettes etablering av en fangdam oppstrøms for hoveddammen før rivningen starter. Fangdammen fjernes etter rivningen. Nedstrøms støttefylling graves vekk. Antatt steinvolum ved hoveddammen er ca. 800 m³. Betong og mur pigges vekk med gravemaskin med pigghammer. Dette gjelder også bunker nedstrøms for dammen. Antatt volum av betong og mur ved hoveddam og sperredammene er hhv. ca. 450 m³ og 250 m³. Det er god vei helt frem til hoveddammen, men ikke til sperredammene. Etter nedtappingen av magasinet etableres det en anleggsvei i nedtappet magasin. Fyllingsmasser og betong deponeres på stedet og brukes til arrondering i magasinkanten.

Dagens vannstand er 6 meter høyere enn naturlig tilstand. Enkelte deler av magasinet er 8-9 meter dype, men i de største delen er det fra 0,5 til 4 meter dypt. Fjerning av dammene vil derfor betraktelig redusere vannstanden og overflatearealet. Området vil bli en sump med en bekk i midten.

Området har *stor verdi* for brukerinteresser og friluftsliv. Akvatisk miljø (fisk), landskap og brukerinteresser/friluftsliv berøres mest av tiltakene. Fjerning av dammene fører til at Åmotdammen sannsynligvis forsvinner. Vannspeilet blir sannsynlig for lite for å opprettholde en fiskebestand. Dagens aktiviteter knyttet til vannet vil falle bort. Nedtappingen vil etterlate et midlertidig sår i landskapet som betydelig reduserer områdets opplevelsesverdi til området er revegetert. Mht. samfunnsmessige virkninger anses fjerning av risikoen knyttet til dammen og dambrudd som *stor positiv*. Samlet sett vurderes fjerning av dammene i Åmotdammen å ha *middels negativ* konsekvens.

De avbøtende tiltakene som er skissert er

- Sikre ferdsel over vassdraget der hoveddammen står i dag.
- Oppdatere kulturminneskilt til også å omfatte historien om drikkevannsmagasinet.
- La sperredam sør-vest bli liggende som kulturminne.
- Holde stinett åpent i anleggsperioden. Legge om stien der det er nødvendig. Sikre anleggsområdet og advare/sikre mot ferdsel i tørrlagte innsjøbunnmasser, som man kan sette seg fast i.

5. Rådmannens vurdering

5.1 God folkehelse i befolkningen

Ramstadsjøen

Som statlig sikret friluftsområde er området ved Ramstadsjøen fra statlig hold ansett som et særskilt viktig område for friluftslivet, noe kartleggingen og verdsettingen av friluftsområder i Rælingen understøtter. Den varierte naturen, vannspeilet og at naturen åpner seg i området, gjør at Ramstadsjøen er et turmål med høy kvalitet, spesielt for innbyggerne i Rælingen. Gjennom Rælingen kommunes kartlegging og verdsetting av Ramstadsjøen er området vurdert å ha høyt potensial ut over dagens bruk, og det er allerede i dag interesse rundt en hytte for allmennheten og økte padlemuligheter i området. Samtidig er det utbyggingspress i deler av området som ligger utenfor markagrensa, og det vil i årene som kommer bo flere mennesker med nærhet til Ramstadsjøen, noe som understøtter behovet for et viktig turmål som Ramstadsjøen er. Ramstadsjøen er også det vannet i Rælingens del av Østmarka der det tas størst fisk, og vannet anses som et av de bedre fiskevannene i Rælingen.

I konsesjonssøknaden for Ramstadsjøen er vurderingene av konsekvens for brukerinteresser og friluftsliv vurdert til å være slik at dagens aktiviteter vil kunne fortsette som før etter nedtapping. Rådmannen mener det er grunn til å stille spørsmål ved denne vurderingen og at omfanget av tiltaket er satt til *middels negativt*. Sett i lys av de eksisterende friluftslivsverdiene ved Ramstadsjøen, i tillegg til planlagte tiltak og aktiviteter, mener rådmannen at hensynet til god folkehelse i befolkningen ikke vil bli ivaretatt i tilstrekkelig grad ved de skisserte tiltakene. Det stilles også spørsmålstegn ved kildene som benyttes, da flere av disse er fra 2009. Ramstadsjøen beskrives blant annet som forsøplet, men det må her påpekes at frivillige de siste årene har lagt ned innsats i å fjerne avfall fra området.

Ramstadsjøen hadde også en verdi for friluftslivet før det ble demmet opp, både i form av fiske, båttur og bading. Rådmannen mener derfor at hvis det ryddes opp ordentlig og det gror igjen relativt fort så kan det være positivt for kulturminnene og kulturmiljøet i området, samtidig som deler av dagens kvaliteter for friluftslivet ivaretas. Det fremgår derimot ikke i søknaden hvor fort området som eventuelt tappes ned vil revegeteres. Det fremgår at områdene skal revegeteres naturlig, og at det dermed ikke vil være noen avbøtende tiltak som settes i verk for å få området revegetert raskt i etterkant av en eventuell nedtapping. Dette er en bekymring for friluftslivsinteressene, spesielt med tanke på om området ned mot nedsenket vannspeil i det hele tatt får en bruksverdi. Om dammene består kan disse ses på som et moderne tids kulturminne.

Åmotdammen

Åmotdammen er også et særskilt viktig friluftsområde gjennom blant annet statlig sikring av området. Det er også lagt ned store ressurser i tilretteleggingen av friluftsområdet ved Åmotdammen, med blant annet belyst turvei, toaletter, griller, sittegrupper og badestrand. Området er kommunens ene av to etablerte badeanlegg. Tilgjengeligheten til Åmotdammen er også stor, og det bor mange mennesker med nær tilknytning til dammen, både i Lørenskog og Rælingen, og det er en etablert utfartsparkering i forbindelse med kunstgressbane og klubbhus på Løvenstad. Gjennom Rælingen kommunes kartlegging og verdsetting av friluftsområdet fikk Åmotdammen verdien svært viktig, der tilgjengeligheten, opplevelseskvaliteter, egnethet og graden av tilrettelegging i området blant annet ble trukket frem som viktige verdier ved området.

I konsesjonssøknaden for Åmotdammen baserer kunnskapsgrunnlaget rundt dybden i Åmotdammen seg på historiske kart fra 1909. Dette gjør at det er en usikkerhet rundt hvor mye vannstanden skal senkes og hvordan bunnen er i de enkelte delene av dammen. Dette skaper også usikkerhet rundt kantsonen som skal revegeteres, noe som har betydning for både brukerinteresser, klima og miljø. Det er samtidig usikkerhet rundt hvor lang tid det vil ta å revegetere områdene som i dag er under vann, noe som vil ha stor påvirkning på hvor egnet området vil være for friluftslivet i etterkant av en eventuell nedtapping.

Rådmannen mener i likhet med NRV AS at områdene har *stor verdi* for innbyggernes brukerinteresser og friluftsliv slik de fremstår i dag og at denne verdien blir vesentlig forringet ved at demningene fjernes. På bakgrunn av dette stiller rådmannen spørsmålstegn ved at konsekvensen ved fjerning av damanleggene ikke er vurdert til *meget stor negativ*, og at det ikke er vurdert flere avbøtende tiltak i et så viktig friluftslivsområde.

Oppsummering av punktet:

- Rådmannen stiller spørsmålstegn ved NRVs vurdering av tiltakenes omfang og konsekvenser
- Rådmannen er bekymret for om friluftslivsverdiene vil bli ivaretatt ved skisserte tiltak i søknadene

- Rådmannen mener kunnskapsgrunnlaget i søknadene fremstår som mangelfullt, blant annet med tanke på dybder i de aktuelle vannene
- Rådmannen stiller spørsmålstegn ved beskrivelsen av dagens situasjonen ved Ramstadsjøen, da deler av kildematerialet er fra 2009
- De avbøtende tiltakene er mangelfulle for brukerinteressene, og spesielt spørsmålet rundt revegetering står ubesvart

5.2 Trygt og sikkert lokalsamfunn

Risiko er tilsynelatende tillagt stor vekt i NRVs vurderinger, men det er ikke gitt noen innsikt i risikoanalysen som er benyttet. I Rælingen kommunes overordna ROS-analyse er dambrudd ved de to aktuelle damanleggene ikke vurdert å ha særlig risiko da de ikke er trukket frem i analysen. I søknaden for Ramstadsjøen fremgår det at NRV selv har plassert damanleggene i en høyere tiltaksklasse enn NVE tidligere har plassert dem. Dette påvirker igjen konsekvensen ved dambrudd i metodikken som er benyttet, noe rådmannen mener skaper en skeivfordeling mellom samfunnsnyttene ved damanleggene og risikoen ved dambrudd. Samfunnsnyttene ved fjerning av damanleggene vurderes av NRV som *stor positiv* på bakgrunn av at risiko er satt som *middels* og samfunnsnyttene *lav* ved både Åmotdammen og Ramstadsjøen.

Om samfunnsnyttene av områdene som friluftsområder tillegges mer vekt, og risikoen ved dambrudd settes lavere, blir samfunnsnyttene ved fjerning av dammene lavere. Dette er med på å skape usikkerhet ved vurderingene av de samfunnsmessige virkningene ved fjerning av damanleggene.

Alternative løsninger vedrørende damhøyder er i søknaden ikke vurdert. Søknadene tar bare for seg alternativene fjerning eller rehabilitering av eksisterende anlegg, men tar ikke for seg delvis senkning av vannstanden. Med bakgrunn i vannforskriften og naturmangfoldloven, mener rådmannen at alternativer skal vurderes i alle tiltak. Slike alternativer kan vise tiltak som kan ha mindre konsekvens økonomisk, med tanke på sikkerhet, inngrep o.l. Etablerer man mindre damanlegg kan dette også påvirke tiltaksklassen for damanlegget.

Oppsummering av punktet:

- Rådmannen stiller spørsmålstegn ved risikoanalysen som er benyttet i søknaden
- Det stilles også spørsmålstegn ved dammenes innplasserte tiltaksklasse
- Rådmannen mener det er en skeivfordeling mellom dammenes samfunnsnytte og risiko ved dambrudd i vurderingene som er gjort
- Rådmannen mener denne fordelingen skaper usikkerhet ved vurderingene av de samfunnsmessige virkningene ved fjerning av damanleggene
- Rådmannen savner alternativer utover fjerning og vedlikehold av eksisterende damanlegg

5.3 Bærekraftig miljø- og klimautvikling

Naturmangfoldloven

Det fremgår av naturmangfoldloven (nml) at det i alle saker som berører natur stilles særskilte krav til saksforberedelse, dokumentasjon, vurdering og vektlegging, jf. nml kapittel II § 7 – 12. Dette gjelder også for konsesjonssaker som denne. Disse vurderingene omtales ofte som vurdering av lovens miljørettslige prinsipper.

Det er myndigheten som skal fatte vedtaket som er ansvarlig for at de miljørettslige prinsippene er godt nok vurdert og hensyntatt. Hvor grundig prinsippene skal vurderes avhenger av hvor sterke føringer planen gir for framtidig arealdisponering, hvor mye naturmangfold som berøres, om tilstanden i en vannforekomst påvirkes og om det er viktig naturmangfold som berøres.

Det er rådmannens oppfatning at det er mye usikkerhet knyttet til de to søknadene NRV har sendt til NVE og at det derfor kan bli vanskelig for NVE å gjøre en grundig vurdering av

de miljørettslige prinsippene dersom det ikke stilles ytterligere krav til kunnskapsgrunnlaget, jf. nml § 8, i søknaden når det gjelder natur. Videre følger en redegjørelse og begrunnelse for denne påstanden, samt en vurdering av hva som bør vektlegges ved vurdering av de øvrige miljørettslige prinsippene, jf. nml §§ 9 – 12.

Det fremgår av høringsbrevet at rivning av dammene vil medføre at vannstanden på Ramstadsjøen senkes med 2 meter. Estimater i søknaden er basert på historisk kart fra 1909, mens dagens kart viser andre høyder. Denne forskjellen bidrar til å skape usikkerhet rundt hvor mye vannstanden vil senkes med. I tillegg fremgår det i punkt 1.5 at det ved hoveddam og sperredam er gjort sprenging i utløpet i forbindelse med anlegget. Dette gir grunn til å spørre seg om gammel vannstand vil være oppnåelig ved rivning av dammene. Rådmannen stiller spørsmål ved at det vurderes omfang og konsekvens for miljø, naturressurser og samfunn når det foreligger så stor usikkerhet på hvor mye vannstanden faktisk vil senkes med. For at kunnskapsgrunnlaget og vurdering av tiltakets samlede belastning på naturen, jf. naturmangfoldloven, skal være godt nok, er det helt avgjørende å gjennomføre en grundig dybdekartlegging av Ramstadsjøen før en gjør disse vurderingene.

Det er allikevel flere kjente forhold ved naturen på stedet, særlig gjelder dette for Ramstadsjøen, som ikke er inkludert i søknadene. Området nord ved Ramstadsjøen ble kartlagt i 2015 i forbindelse med reguleringsplanarbeidet for Brudalsvegen og vurdering av vannkilde til Marikollen idrettsanlegg. Det ble da avgrenset en naturtype øst for tilløpet til Ramstadsjøen i nord. Der ligger det et større våtmarksområde med tilhørende ugrøftet sumpskog. Det fremgår også av denne kartleggingen at det rundt nordenden av vannet er et åpent område med fattig-intermediær myr. Denne delen av vannet er grunt flere hundre meter ut og er trolig en viktig viltbiotop, spesielt med tanke på fugl.

Videre er det i en kartlegging av vilt i kommunen fra 2001, kartlagt viktig biotop for jerpe, spillplasser for skogsfugl og hekkeområde for hønsehauk med nærhet til de planlagte anleggsområdene. Selv om kartleggingen er fra noen år tilbake i tid viser det viktigheten av området for fugl, og en kan ikke utelukke at områdene er i bruk i dag og/eller at det er opprettet nye spillplasser/hekkeområder med nærhet til dammene. Disse forholdene vil kunne påvirke når på året arbeidet kan gjennomføres for å tilfredsstille kravet om generell aktsomhetsplikt i naturmangfoldloven. Denne kunnskapen er hverken tatt med som en del av kunnskapsgrunnlaget, ei heller vurdert med tanke på tiltakets omfang og herunder konsekvens for naturen. Ramstadsjøen er også et av vannene som er godt egnet og brukt av beveren i Østmarka. To beverhytter langs vannkanten er synlige bevis på dette. Førrige beverkoloni som ble bekreftet å ha fast tilhold i vannet var i 2015. En nedtapping med tilhørende konsekvenser for kantsoner vil gjøre Ramstadsjøen uegnet for bever frem til vegetasjonen kommer tilbake langs kantsonen.

Rådmannens oppfatning om at den foreliggende kunnskapen ikke gir en riktig beskrivelse av dagens situasjon ved Ramstadsjøen, gjør at kommunen finner det betimelig å stille spørsmålstegn ved om kunnskapsgrunnlaget er godt nok i noen av søknadene. At det hverken er gjort grundige nok søk for å finne allerede kartlagte data, eller at befaringer gjort på stedet i forbindelse med søknaden heller ikke har avdekket dette gir grunnlag for å tro at det i de øvrige områdene heller ikke er undersøkt godt nok med tanke på natur.

På bakgrunn av dette gis det et mangelfullt bilde av områdets verdi for naturmangfold, samt at det gir grunn til å tro at det er andre forhold som ikke er avdekket. Det er rådmannens oppfatning at kunnskapsgrunnlaget anses som for dårlig til å kunne gjøre gode nok vurderinger av de øvrige miljørettslige prinsippene, og at dette medfører usikkerhet som gir grunnlag for å tillegge §9, det miljørettslige prinsippet om at man skal være føre-var og vite hva man gjør, større vekt.

At kunnskapsgrunnlaget er for dårlig gjør det vanskelig å vurdere tiltakets effekt på naturen (§8), samt tiltakets samlede belastning på naturen (§10). Det gjør det videre også vanskelig

å etterleve prinsippene i §11 og 12. Særlig vanskelig blir det å gjøre gode og riktige vurderinger av hvilke avbøtende tiltak som vil være rimelig å stille, eksempelvis restriksjoner på tidspunkt for gjennomføring, dersom det er skogsfugllokalteter i nærheten.

Rådmannen mener at denne usikkerheten er såpass stor at det er grunnlag for å tillegge føre-var-prinsippet stor vekt, og at NVE bør stille krav til grundigere kartlegging av området.

Vannforskriften

Vannforskriften er ikke vurdert i søknadene om konsesjon, og da heller ikke vannforskriftens §12 som tar for seg ny aktivitet eller nye inngrep i en vannforekomst som kan medføre at miljømålene ikke nås eller at tilstanden forringes. Dette er kunstige dammer, men de er ikke klassifisert som sterkt modifiserte vannforekomster, og skal derfor oppnå minst god økologisk status. Gjennom mer enn 60 år har innsjøene oppnådd en økologisk balanse som vil forrykkes ved endringer. Vannforekomstene vil nødvendigvis bli endret ved fjerning av dammene, og det fremgår av søknadene at Åmotdammen nesten vil forsvinne og at Ramstadsjøen vil bli langt mindre. Det vil da bli et spørsmål om disse vannforekomstene fremdeles vil være i god tilstand. En eventuell deponering av masser vil kunne påvirke dette, spesielt med tanke på pH i betong. Ramstadsjøen har nå fått en tilfredsstillende pH-verdi på 6.9.

Innsjøer fungerer som basseng som sedimenterer (holder tilbake) materiale som tilføres innsjøen ovenfor via nedbørfeltet. Skal dammene fjernes, vil nedtappingsperioden bestemme hvor mye sedimentert materiale fra innsjøbunnen som skylles nedover i vassdraget og gir en kortsiktig virkning på vassdraget nedenfor. Ved å fjerne dammene vil vanngjennomstrømningen øke og mer humus (organisk materiale) vil føres ut i vassdraget nedenfor og kunne gi brunere vann på lengre sikt. Lengden på nedtappingsperioden vil ha noe å si for hvordan området revegeteres og hvor mye materiale som tilbakeholdes i skråningene og ikke eroderes vekk.

Rådmannen mener det er mangelfull omtale av vannkvalitet i vassdraget i søknadene, både på kort og lang sikt. Det er heller ikke gjort målinger og heller ikke sagt noe om vannføringen ut av demningene i dag og hvordan vannføringen vil være til vassdragene nedenfor i fremtiden. Rådmannen mener nedtapping krever mer en naturlig restaurering, og at damkonstruksjonene ikke kan deponeres på stedet, men må tas ut. Rådmannen mener også at man ved rehabilitering av dammene må vurdere fiskevandring.

Vannressursloven

Det fremgår i 1.4 at rørgaten til ventilkammer på Ramstadsjøen ikke har vært et tema for søknaden. Rådmannen tolker vannressursloven §41 dithen at alle tekniske inngrep tilhørende anlegget skal fjernes ved rivning og at kostnader tilhørende fjerning av rørledning også må inngå i det totale kostnadsoverslaget for rivning av dammene. Dette innebærer at arbeidet med å fjerne rørledningen også må inngå i den totale konsekvensvurderingen for området. Det samme gjelder for sperredam 2 på Ramstadsjøen, som ikke er en naturlig del av landskapet slik søknaden antyder. Det er rådmannens oppfatning at dersom Ramstadsjøen skal tilbakeføres/neddemmes må det være en forutsetning at den tilbakeføres nærmest mulig naturlig tilstand.

Jord- og skogressurser

Det fremgår i søknaden at overflatearealet på Ramstadsjøen reduseres fra 0,37 km² til 0,2 km². I punkt 3.11 er rivning av dammene vurdert til å ha *lite positivt* omfang og *liten positiv* konsekvens for jord- og skogressurser, da nedleggelsen på sikt vil kunne gi økt skogareal og bedre driftsforhold for skogbruket. Omregnet blir det nye arealet over vannoverflaten på 17 dekar. Rådmannen stiller seg undrende til at 17 dekar vil ha betydning for skogsdrift og gi mer areal å drifte på. Disse arealene kan være ufremkommelige enkelte steder, samtidig som de andre steder i søknadene omtales som nye flotte myrområder. Samtidig er det verdt å ha med seg at skogbrukerne må forholde seg til regler om kantsone.

Oppsummering av punktet.

- Rådmannen ber NVE tillegge §9 i naturmangfoldloven vekt, da kunnskapsgrunnlaget er mangelfullt. Søknaden inneholder blant annet ikke dybdekartlegginger, kartlegging av biologisk mangfold eller henvisninger til eksisterende kartlegginger og faktagrunnlag.
- Rådmannen mener de avbøtende tiltakene er mangelfulle i forhold til klima og miljø, og mener de bør inneholde rydding av alt materiale (ingen deponering) og revegetering
- Rådmannen mener det bør stilles krav om dybdekartlegging
- Dersom området viser seg å ha viktige områder for skogsfugl eller rovfugl må det legges en tidsbegrensning på tiltaket
- Rådmannen mener søknadene er mangelfulle når det kommer til omtale av vannkvalitet i vassdraget både på kort og lang sikt, og kunnskapsgrunnlaget er mangelfullt
- Rådmannen stiller spørsmålstegn ved at nedleggelsen trekkes frem som positivt for skogbruket

5.4 Langsiktig forvaltning av kommunens ressurser

For Rælingens del er kostnader knyttet til det videre arbeidet med damanleggene av stor betydning, særlig når det skal tas stilling til hva som skal gjøres med damanleggene når svar på konsesjonssøknadene foreligger. Det er knyttet usikkerhet til summene ved vedlikehold, nedleggelse og tilsyn av damanleggene som er oppgitt i søknadene. På bakgrunn av dette er vanskelig å vurdere hvilken konsekvens de ulike alternativene vil ha for den langsiktige forvaltningen av kommunens ressurser. Denne usikkerheten forsterkes ved at de avbøtende tiltakene som skisseres i søknadene ses på som mangelfulle. Det fremgår av søknadene at det ved en nedleggelse av dammene skal gjøres svært få avbøtende tiltak, og at NRV AS ønsker å deponere større mengder masser, inkludert betong, på stedet. Kommunen har de siste årene lagt ned betydelige midler i tilretteleggingen av Åmotdammen som friluftslivsområde, og deler av dette er finansiert med bruk av spillemidler.

Rådmannen vurderer det dit hen at det må gjøres mer arbeid med områdene rundt demningene enn det som er skissert i søknadene for at disse skal kunne benyttes til friluftslivsformål i etterkant av en eventuell neddemming. For Rælingen kommune vil de mangelfulle avbøtende tiltakene også kunne ha en økonomisk konsekvens, da dette kan kunne føre til at kommunen må legge inn betydelige ressurser i å få de viktige friluftsområdene til å fremstå som brukervennlige og innbydende for friluftslivsaktivitet. På bakgrunn av dette mener rådmannen at alle kostnader knyttet til de ulike alternativene må fremgå i en detaljert og dokumentert kostnadsoversikt før det skal tas endelig stilling til hva som skal gjøres med damanleggene når svar fra NVE foreligger.

Rådmannen mener også at flere alternativer rundt vedlikehold av demningen må fremgå, da i hovedsak et alternativ med lavere damkrone. Et slikt alternativ vil mest sannsynlig være mindre kostnadskrevenende og ha andre krav i forhold til tilsyn.

Oppsummering av punktet:

- Det er en usikkerhet knyttet til summene som fremgår for de ulike alternativene i søknaden
- Rådmannen vurderer det dit hen at må gjøres mer arbeid med områdene rundt demningene enn det som er skissert i søknadene for at disse skal kunne benyttes til friluftslivsformål i etterkant av en eventuell neddemming, og stiller spørsmål ved de økonomiske konsekvensene dette vil ha

- Rådmannen vurderer på bakgrunn av dette at alle kostnader knyttet til de ulike alternativene må fremgå i en detaljert og dokumentert kostnadsoversikt før det skal tas endelig stilling til hva som skal gjøres med damanleggene når svar fra NVE foreligger
- Rådmannen mener også at flere alternativer rundt vedlikehold av demningen må fremgå, da i hovedsak et alternativ med lavere damkrone, da dette kan påvirke økonomien videre
- Det er lagt ned betydelige midler i tilretteleggingen av Åmotdammen som friluftsområde, og deler av tiltakene er finansiert med spillemidler. Dette er noe som må tas med i helhetsvurderingen rundt økonomi i forbindelse med overtakelse av damanleggene

5.5 Prinsipielle avklaringer og avveiling mellom hensyn

Det er som tidligere nevnt benyttet en del eldre kilder i søknadene. Det har skjedd mye de siste årene både på Ramstadsjøen og Åmotdammen, og det foreligger også mange spennende planer. Det er blant annet benyttet referanser fra 2009, mens kommunen har plandokumenter for friluftsliv som gjelder fra både 2016 og 2017, i tillegg til tilstandsrapport for natur og miljø for 2017.

Slik rådmannen oppfatter metodikken som er benyttet, er vurderingene av verdi og omfang ubalansert under enkelte temaer. Rådmannen mener også innplasseringen av konsekvens ikke er konsekvent, da den på enkelte temaer er plassert i krysset, mens den andre steder er trukket opp. Dette har ført til at enkelte temaer har fått mindre negativ konsekvens enn det kunne ha fått med en konsekvent bruk av skjemaet (se vedlegg). I tillegg stiller rådmannen, som nevnt tidligere, spørsmål ved vektingen mellom temaene.

Hydrologi er ikke vurdert og er heller ikke med i oversikten over temaer og samlet belastning.

En egen sak om overtakelse av dammer vil bli lagt frem når svar fra NVE på NRV AS sine konsesjonssøknader foreligger. Det vil da bli tatt endelig stilling til hva som skal gjøres med dammene.

Oppsummering av punktet:

- Det er benyttet en del gamle data i søknaden, og det gjøres oppmerksom på at det finnes oppdaterte dokumenter tilgjengelig
- Det fremstår som at vurderingene under flere av temaene er inkonsekvente med tanke på innplassering i diagram (se vedlegg) og i vektingen av temaer opp mot hverandre
- Hydrologi er ikke vurdert og er heller ikke med i oversikten over temaer og samlet belastning
- Det kommer en egen sak til politisk behandling vedrørende overtagelse av dammene når svar på konsesjonssøknad foreligger

På bakgrunn av saken, slik den er vurdert over, anbefaler rådmannen at Rælingen kommune sender inn følgende hørings svar:

1. Rådmannen stiller spørsmålstegn ved NRVs vurdering av tiltakenes omfang og konsekvenser
2. Rådmannen er bekymret for om friluftslivsverdiene vil bli ivaretatt ved skisserte tiltak i søknadene
3. Rådmannen mener kunnskapsgrunnlaget i søknadene fremstår som mangelfull
4. Rådmannen stiller spørsmålstegn ved beskrivelsen av dagens situasjonen ved Ramstadsjøen, da deler av kildematerialet er fra 2009

5. De avbøtende tiltakene er mangelfulle for brukerinteressene, og spesielt spørsmålet rundt revegetering står ubesvart
6. Rådmannen stiller spørsmålstegn ved risikoanalysen som er benyttet i søknaden
7. Det stilles også spørsmålstegn ved dammenes innplasserte tiltaksklasse
8. Rådmannen mener det er en skeivfordeling mellom dammenes samfunnsnytte og risiko ved dambrudd i vurderingene som er gjort
9. Rådmannen mener denne fordelingen skaper usikkerhet ved vurderingene av de samfunnsmessige virkningene ved fjerning av damanleggene
10. Rådmannen savner alternativer utover fjerning og vedlikehold av eksisterende damanlegg
11. Rådmannen ber NVE tillegge §9 i naturmangfoldloven vekt, og bedre kunnskapsgrunnlaget, da søknaden ikke inneholder dybdekartlegginger, kartlegging av biologisk mangfold eller henvisninger til kartlegginger
12. Rådmannen mener de avbøtende tiltakene er mangelfulle i forhold til klima og miljø, og mener de bør inneholde rydding av alt materiale (ingen deponering) og revegetering
13. Rådmannen mener det bør stilles krav om dybdekartlegging
14. Dersom området viser seg å ha viktige områder for skogsfugl eller rovfugl må det legges en tidsbegrensning på tiltaket
15. Rådmannen mener søknadene er mangelfulle når det kommer til omtale av vannkvalitet i vassdraget både på kort og lang sikt, og kunnskapsgrunnlaget på området er generelt mangelfullt
16. Rådmannen stiller spørsmålstegn ved at nedleggelsen av dammene trekkes frem som positivt for skogbruket
17. Det er en usikkerhet knyttet til summene som fremgår for de ulike alternativene i søknaden
18. Rådmannen vurderer det dit hen at må gjøres mer arbeid med områdene rundt demningene enn det som er skissert i søknadene for at disse skal kunne benyttes til friluftslivsformål i etterkant av en eventuell neddemming, og stiller spørsmål ved de økonomiske konsekvensene dette vil ha
19. Rådmannen vurderer på bakgrunn av dette at alle kostnader knyttet til de ulike alternativene må fremgå i en detaljert og dokumentert kostnadsoversikt før det skal tas endelig stilling til hva som skal gjøres med damanleggene når svar fra NVE foreligger
20. Rådmannen mener også at flere alternativer rundt vedlikehold av demningen må fremgå, da i hovedsak et alternativ med lavere damkrone, da dette kan påvirke økonomien videre
21. Det er lagt ned betydelige midler i tilretteleggingen av Åmotdammen som friluftsområde, og deler av tiltakene er finansiert med spillemidler. Dette er noe som må tas med i helhetsvurderingen rundt økonomi i forbindelse med overtakelse av damanleggene
22. Det er benyttet en del gamle data i søknaden, og det gjøres oppmerksom på at det finnes oppdaterte dokumenter tilgjengelig
23. Det fremgår som at vurderingene som er gjort er inkonsekvent med tanke på innplassering i diagram (se vedlegg)
24. Hydrologi er ikke vurdert og er heller ikke med i oversikten over temaer og samlet belastning
25. Det kommer en egen sak til politisk behandling vedrørende overtakelse av dammene når svar på konsesjonssøknad foreligger

6. Oppsummering og konklusjon

På bakgrunn av de vurderingene som er gjort av NRV AS sine søknader til NVE om konsesjon til å legge ned dammene på Åmotdammen og Ramstadsjøen, sender Rælingen kommune inn sin liste på 25 punkter som høringsinnspill til NVE.

Rælingen, 27.02.2018

Eivind Glemmestad
rådmann